

Igazgyöngy az akváriumban

Pilinszky János Akvárium című verséről

FEUILLETON - LXV. évfolyam, 20. szám, 2021. május 21.

Nem költői, még csak nem is retorikai kérdésként nyugtalanít engem azóta, hogy megpillantottam ezt a verset: vajon miért üt meg kíméletlenebbül ebben a sötét kontextusban a „törmelék”, mint az apokalipszist megfestő „egy jó tenyérszi törmelék / akkorra már a teremtmények arca.” metaforája? Részben bizonyára azért, mert itt, az *Akváriumban* szinte tapintható realitásként van jelen a víziót kiváltó modell, a depresszió poklában szenvedő nővér, részben pedig talán az a szenttelen és magatehetetlen ambivalencia, amire a költőnek nincs költői szava. Olyan ambivalencia ez, ami kénytelenül azonosul a „halmadár” ambiguitásával, a *kimondhatatlan* irtózáttal, s ez a kimondhatatlanság dühöt gerjeszt a költő fivérben, aki amúgy sem állt soha szilárdan két lábbal a földön. Ebben az akváriumi mélységben veszett fejsze nyele a „kutyaólak csöndjé”-nek a pátosza, paradox fenségessége is, ahogy az *Apokrif*beli törmelék kozmikus mélységéből fölzengő gyászzené is pusztá szitokszóvá banalizálódik az akváriumi törmelékben.